

Adatok a Dunazug-hegység, a Tornai-karszt és környéke flórájához

SOMLYAY Lajos

Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára, H-1476 Budapest, Pf. 222.

Jelen közleményemben az elmúlt években a főváros környékén, ill. a Tornense területén 1999-ben észlelt fontosabb florisztikai adataimat közlöm. Az adatok egy része nem új, de megerősítésük fontos feladat. Saját régebbi adataimnál feltüntettem a felfedezés évét. A BP jelzés a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárában elhelyezett példányokra utal. A fajok megnevezésénél – a *Poa scabra* Kit. kivételével, amelynél SIMONKAI (1881) és JAKUCS (1955) véleményét osztom – SIMON (1992) határozókönyvét vettem alapul.

Dryopteris dilatata (Hoffm.) A. Gray – Tornaszentandrás: Mile-völgy, patakmenti égerligetben. Imola: Tóberke, égeresben.

Helleborus dumetorum W. et K. – Budai-hegység: Magas-Frank-hegy (Budaörsi-hegy). A lelőhely a Kakukk-hegyhez, ill. a két hegy között húzódó völgyhöz közel található. BORBÁS (1879) a Budakeszi és Budaörs melletti erdőkből jelzi a faj előfordulását. A Növénytár herbáriumában a pontos helymeghatározású lapok közül a Frank-hegyre vonatkozóan egyetlen, 1917-ből származó lap van (gyűjtő: Boros Á.), de ez a lelőhely a hegy csúcsától DNY-ra, „a két szentkép” közé esik.

Anemone sylvestris L. – A budai-hegységi Csiki-hegyekben szórványosan fordul elő [Szekrényes–Szállás-hegy, Odvas-hegy (vö. DOBOLYI 1996 és BP)], magam a Huszonnégyökrös-hegy alatt, a Budaörsi-úthoz közeli erdősávban is ismerem egy populációt (90-es évek közepe). Másik adata: Pesthidegkút: Kálvária-hegy (1998, BP).

Sorbus sp. – A budai-hegységi Csiki-hegyekben, a Szállás-hegy nyugati szoknyáján a sárga turistajelzéshez közel a 90-es évek elején egy olyan fácskára bukkantam, amelynek levélbélyegei a *Sorbus aria* (s. lato) és a *S. domestica-aucuparia* között álltak (leginkább a *S. jilarszkyana* Kárpáti-hoz hasonlított). A növényt pár év múlva nem sikerült újból megtalálnom. Feltételezhetően egy hibridről van szó, amelynek eredete azonban kérdéses, tekintve, hogy a szülőpartnerként kínálkozó *S. domestica* L.-nek KÁRPÁTI szerint (pl. 1954) nem ismeretes hibridje, míg a madárberkenye melegebb termőhelyet és meszes talajt igénylő változata, a *S. aucuparia* L. var. *lanuginosa* (Kit.) Beck budai-hegységi jelenléte ma már kérdéses (vö. KÁRPÁTI 1948). A *S. domestica* az erdőrézben egyébként megtalálható (1994, BP).

Rosa agrestis Savi – Budai-hegység: Csiki-hegyek: Sorrento, *Amygdalus nana*, *Cleistogenes serotina* (L.) Keng., *Convolvulus cantabrica* L., *Inula oculus-christi* L., *Iris pumila* L., *Phlomis tuberosa*, *Rosa gallica* L., *R. caesia* Sm. in Sow., *R. spinosissima* L., *Serratula radiata* (W. et K.) M. B., *Sternbergia colchiciflora* W. et K., *Vinca herbacea* W. et K. társaságában (1992).

Amygdalus nana L. – A budai-hegységi Csiki-hegyekben sokfelé előfordul (Sorrento, Farkas-hegy, Odvas-hegy, Út-hegy, Törökugrató), adatai régen ismertek. A törpe mandula itt nem alkot önálló társulást, hanem a löszlábazati perem-vidékektől kezdve a magasabb hegyoldalakig, sziklás gerincekig sokféle növényközösségben előfordul. Így sziklafüves és pusztafüves lejtősztyeppen (Chrysopogono-Caricetum humilis, Cleistogeno-Festucetum rupicolae), töviskesben (Pruno-Crataegetum), karsztbokorerdő (Ceraso-Quercetum) és mészkedvelő tölgyes (Orno-Quercetum) határzónájában. Az Odvas-hegyen még egy speciális sziklagyep-sztyepp társulás-komplexben is, ahol a felszínen lévő, legömbölyödött dolomitbreccsa-sziklák között a *Carex humilis* Leyss. gyepe tölti ki. Itt a szub-mediterrán jellegű sziklagyepi és a kontinentális karakterű sztyeppnövények egymás mellett jelennek meg. A közhiedelemmel ellentétben a törpe mandula élőhelyének bolygatását jól tűri, termőhelyéről csak annak szélsőségesen intenzív használata esetén pusztul ki, és a bolygatásra sokszor zárt polikormon képzésével reagál. Ennek megfelelően élőhelyén – különösen kompakt sarjtelepe esetén – nem tekinthetjük mechanikusan „természetes állapotra utaló” (védett) fajnak (SIMON 1992), sem „szűk ökológiájú stressztűrő”-nek, azaz „specialistának” (BORHIDI 1995). A növényi növekedési formák jelentőségére a vegetáció degradáltságának kimutatásában BAGI (1992) hívta fel a figyelmet (vö. SOMLYAY 1993).

Ribes alpinum L. – Tornai-karszt: Nagy-Vecsem-Bükk, Szobolya-Szék. Három töbörben (Útmenti-, Banán- és Hideglyuk-zsombolyok töböreiben) találtam (BP): az első helyen 2 bokrot, a harmadikon 1–2 alacsony magoncot, a Banán-zsomboly töböreiben közel tucatnyi erős és néhány gyengébb bokrot (itt *Adoxa*

- moschatellina*, *Daphne mezereum* L., *Polygonatum verticillatum*, stb. is nő). A fajt a Tornai-karszt hazai oldalán SZMORAD (1999) fedezte fel (a Szabó-Pallagon 1998-ban).
- Ribes rubrum* L. (= *Ribes vulgare* Lam.) – Bódvarákó, a falutól keletre, a terület egyetlen ismert *Allium ursinum* L. populációját rejtő patakmenti égerligetben, *Anemone nemorosa* L., *Cirsium oleraceum* (L.) Scop., *C. palustre* (L.) Scop., *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H. P. Fuchs, *Ranunculus lanuginosus* L., *Scrophularia umbrosa* Dum., *Sorbus aucuparia* L., stb. társaságában. Utóbbi faj – mint azt VOJTKÓ et al. (1998) jelezték – igen ritka a térségben, akárcsak a piros ribiszke (Vojtkó ex verb.).
- Galega officinalis* L. – Tornaszentandrás: Siket-völgy, *Althaea officinalis* L.-vel, nagy mennyiségben.
- Lathyrus aphaca* L. – Szentendre: Jegyző-kertje, bolygatott helyen (1997, BP). A körülötte lévő félszáraz gyepben *Aegilops cylindrica* Host, *Arenaria procera* Spr., *Helictotrichon* cf. *compressum* (Heuff.) Henrard, *Stipa tirsia* Stev., *Trinia ramosissima* (Fisch.) Rchb., stb. A Növénytarb herbáriumban egyetlen pilisi adata van („Izbég”), Papp József gyűjtötte 1941-ben.
- Lathyrus nissolia* L. – Tornai-karszt: Komjáti, a Pasnyag-forrás környékén, felette a hegyoldalon és a platon is.
- Daphne cneorum* L. – Budai-hegység: Csíki-hegyek: Farkas-hegy. A Csíki-hegyekből számos régi gyűjtést (BP) ismerünk: Törökugrató (Lengyel, 1911), Huszonnégyökrös-hegy (Kárpáti Z., 1936), Ló-hegy (Lengyel, 1921 – „Rossberg” helymegjelöléssel, ill. Kárpáti Z., 1944), Szekrényes (Vajda L., 1931) és van néhány „Csíki-hegyek” feliratú lap is. Az adatok részben megerősítésre szorulnak, akárcsak a farkas-hegyi kökereszt közelében lévő régen ismert állomány. [A Huszonnégyökrös-hegyen (vö. DOBOLYI 1996) és a Szekrényes biztosan megvan.] Magam 1997 áprilisában a Szekrényes és a farkas-hegyi műrom közötti galagonyásban a faj kb. tucatnyi életerős, virágzó tövét (polikormonját) találtam.
- Astrantia major* L. – A tornai-karszti ismert előfordulási helyeit VOJTKÓ et al. (1998) és SZMORAD (1999) foglalták össze. Megfigyelésem szerint az Alsó-hegy karsztplatójának többreiben jóval ritkább, de pl. a PENKSZA (1999) által közölt *Poa stiriaca* Fritsch et Hayek Komjáti feletti előfordulási helyén több montán jellegű faj (*Daphne mezereum*, *Polygonatum verticillatum*, *Ranunculus lanuginosus*, stb.) társaságában előfordul.
- Tordylium maximum* L. – Szentendre: Pismányhegy, útszélén (90-es évek közepe), a Kő-hegynél az Elek-dűlő környékén (1997), továbbá lásd az *Inula germanica*-nál és a *Taeniatherum caput-medusae*-nál. A területen a fajt utoljára a 30-as, 40-es években gyűjtötték, ill. Szentendre és Leányfalu között 1952-ben (Kárpáti Z., BP).
- Asperula tinctoria* L. – lásd a *Crupina vulgaris*-nál.
- Adoxa moschatellina* L. – Budapest: Hűvösvölgy, az Ördög-árok menti gyertyánelegyes erdőben. Régi adat, utoljára Boros gyűjtötte itt (1934, BP). Új adata: Tornai-karszt: Nagy-Vecsem-Bükk, Szobolya-Szék többreiben szórványosan. A Tornense hazai oldalán eddig csak a Jósvafő melletti Kecső-völgyből (Vida, 1954, BP) és a Telekes-völgyből ismertük (vö. SOMLYAY – LÖKÖS 1999).
- Echium russicum* Gmel. – Szentendre: Pismányhegy, a Sas-kő felé (1996). Degen 1916-os adatának („Orlovac prope Izbég”, BP) megerősítése, de Kárpáti Z. 1947-es gyűjtése („Pismány”, BP) is vonatkozhat erre a populációra. Új adata: Budai-hegység: Csíki-hegyek: Farkas-hegy. Az utóbbi területre vonatkozóan csak régi és pontos helymegjelölés nélküli herbáriumi lapokkal (BP) rendelkezünk [„Budaörser Gebirge” – 1881, „in montibus Csíki-hegyek” (Lengyel, 1914)]. BORBÁS (1879) a Csíki-hegyekből nem, de „Szentendre mellett” jelzi. Harmadik adata: Putnok: Hegyes-tető.
- Nepeta pannonica* L. – Tornai-karszt: Alsó-hegy, a Pasnyag-forrás feletti karsztplatón *Lathyrus nissolia*-val és *Anemone sylvestris*-szel. Thaisz Lajos 90 éves adatának megerősítése. A Növénytarbban a területről két herbáriumi lap van, mindkettőt Thaisz gyűjtötte, de csak az egyik adat vonatkozik Magyarország mai területére („in monte Alsó-hegy, ad pagum Komjáti”). A másik Ajfalucska mellől származik (vö. THAISZ 1910). TÓTH (1997) listájából hiányzik a faj.
- Phlomis tuberosa* L. – Tornai-karszt: Alsó-hegy, a Pasnyag-forrás felett (Kis-kút).
- Veronica longifolia* L. – Tornaszentandrás keleti végén, a műút mellett, valamint a Szögliget–Szin útelágazásnál.
- Conringia orientalis* (L.) Andr. – Gömör-szőlőstől északra, dombon, extenzív művelésű kisparcellán *Adonis aestivalis* L., *Agrostemma githago* L., *Bifora radians* M. B., *Galium tricornerum* Dandy, *Neslea paniculata* (L.) Desf., *Sherardia arvensis* L., *Vaccaria hispanica* (Mill.) Rausch., stb. társaságában. Új adat a Tornense flórájára, a legközelebb Uppony mellett ismert (Boros, 1934, BP).
- Conringia austriaca* (Jacq.) Sweet – A budapesti farkas-völgyi adata régóta ismert (Jurányi, 1861, BP; BORBÁS 1879), sokan gyűjtötték itt, magam azonban csak egyetlen helyen találtam (1999) egy viszonylag gyenge populációt *Carduus hamulosus*, *Carex halleriana* Asso, *Cleistogenes serotina*, *Convolvulus cantabrica*, *Inula oculus-christi*, *Iris variegata* L., *Poa badensis* Hke., stb. társaságában. (A közelben

Doronicum hungaricum (Sadl.) Rchb. és *Orchis purpurea* Huds. is él, szerencsére zergevirág még elég sok van a völgyben.) Másik adata: Pilis: Klostrom-szirtek (BP). A hegységben a Pilis-hegyen és a Kevélyeken többen is gyűjtötték, a Klostrom-szirtekről egyetlen, 1918-ból származó lap van Boros gyűjtéséből (BP). Megemlítendő még egy „Kesztölc” feliratú lap 1864-ből. PENKSZA (1995) a térségben nem jelzi a növény előfordulását.

Lunaria rediviva L. – Tornai-karszt: Szobolya-Szék, Nagy-Vecsem-Bükk. A Hideglyuk-zsomboly töbrében és a Banán-zsomboly töbrétől nyugatra eső első töbrében *Senecio nemorensis* L. subsp. *fuchsii* (C. C. Gmel.) Čelak.-kal. SZMORAD (2000) ez utóbbival szomszédos töbrében találta *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.-nel.

Alyssum saxatile L. – Pilis: Klostrom-szirtek, egyetlen helyen kis populáció. Az eddigi forrásmunkák a Pilis-Visegrádi-hegységben csak a Vaskapuról jelezték, jöllehet a Növénytarb herbáriumában egy Nagykevélyről származó lap is van (Degen, 1920). A vaskapui populációt régóta kiveszettnek hitték, mignem KUN (1994) megerősítette az adatot.

Cardamine amara L. – Trizs, égerligetben. SIMON (1992) a térségből nem jelzi, de TÓTH (1997) listájában szerepel (lásd még PENKSZA–SOMLYAY 1999).

Malcolmia africana (L.) R. Br. – Budapest: Lágymányos, a Petőfi-híd közelében a villamosfordulónál (1997, BP).

Viola elatior Fr. – Zubogy és Ragály között, réten (BP). THAISZ (1910) Csobád mellől jelzi, de Komjáti mellől is van herbáriumi gyűjtése (Thaisz, 1910, BP). Jakucs a Cserehátban, Büttös és Litka között találta (1952, BP). SIMON (1992) a térségből nem jelzi, de TÓTH (1997) listájában szerepel.

Hypericum elegans Steph. – A budai-hegységi Csíki-hegyekben SIMONKAI (1903) óta ismerjük előfordulását; a Huszonnégyökrös-hegyen Andreánszky–Ujhelyi–Kárpáti Z. (1934, BP), a Szekrényesen és Sorrentonál Jávorka (1926, 1938, 1942, BP), az Odvas-hegyen Szujkó-Lacza (1987, BP) gyűjtötte. Utóbbi helyről aztán többen jelezték (DOBOLYI et al. 1991, KUN 1996). Magam a Farkas-hegy sziklagyepjeiben is sokféle megfigyeltem.

Phyteuma orbiculare L. – Budapest: Zugliget, Hunyad-orom (90-es évek közepe). BORBÁS (1879) már jelezte a Zugligetből, magáról a Hunyad-oromról a Növénytarban két herbáriumi lap van: 1935-ből (Kárpáti Z.) és 1946-ból (a gyűjtő neve nélkül). HEGEDŰS (1994) csak az Ördög-oromról közli, ahol Degen gyűjtötte először (1916, BP). Budapest területéről régi adatok vannak (Csillebérc, Disznófő, Farkas-völgy, Királykút-hegy, Laszlovszky, Sváb-hegy), ezek megerősítésre szorulnak.

Helichrysum arenarium (L.) Mönch – Budai-hegység: Csíki-hegyek: a Sorrento homokos tisztásán *Gypsophila fastigiata* L. és *Scabiosa canescens* W. et K. társaságában. A Csíki-hegyekből 1897 óta ismerjük [Szabó E. gyűjtötte a „Rossberg”-en (Ló-hegy)]. A területről mindössze két későbbi adatunk van: Simonkai („Csíkihegy ad Budaörs”, 1902, BP) és Papp („Farkas-hegy”, 1947, BP) gyűjtötték.

Inula germanica L. – Szentendre mellett a Kő-hegy szoknyáján, út mentén („Pomázi út”), *Tordylium maximum*-mal (1997). A Kő-hegy környékén és a tágabb térségben többen is gyűjtötték, Leányfalu mellett (1878, BP) és a Pilis hegységben is („in monte Drenek ad Pilis-Vörösvár” – Degen, 1920, BP) – vö. KUN 1994.

Carduus hamulosus Ehrh. – Budai-hegység: Csíki-hegyek: Odvas-hegy (1997), Huszonnégyökrös-hegy, továbbá az előző és a Csík-hegy közötti sztyeppréten. Régi adatai (BP): Törökugrató (Jávorka, 1913), Csíki csárda mellett (Vajda L., 1933), Huszonnégyökrös-hegy (Andreánszky–Ujhelyi–Kárpáti Z., 1934), Ló-hegy (Andreánszky–Ujhelyi, 1934), Sorrento (Jávorka, 1930) és Rupp-hegy (Pénzes, 1932). Lásd még a *Conringia austriaca*-nál [a Farkas-völgyből már BORBÁS (1879) említi].

Crupina vulgaris Pers. – Tornai-karszt: Alsó-hegy, a Pasnyag-forrás feletti oldalon *Asperula tinctoria*-val, *Cleistogenes serotina*-val, *Lathyrus nissolia*-val, *Teucrium botrys* L.-vel, stb. JAKUCS (1952) a Nagy-oldalról és – HULJÁK (1937) nyomán – Perkupa mellől említi.

Taraxacum serotinum (W. et K.) Poir. – Budai-hegység: Csíki-hegyek: Odvas-hegy. A hegylábi löszös lejtősztyeppen szórványosan fordul elő (1992). DOBOLYI et al. (1991) listájából hiányzik. A Növénytarban „Csíki-hegyek” megjelöléssel több herbáriumi lap található (az utolsó Jávorkától, 1952), pontosabb adat a „Csíki pusztáról” (Pénzes, 1948) és az Út-hegyről (Pénzes, 1955) van.

Dianthus collinus W. et K. – Budai-hegység: Csíki-hegyek: Farkas-hegy, gyenge populáció (1996). A Növénytarb herbáriumában a területről mindössze két „Csíki-hegyek” feliratú lap található (1897-ből és a századelőről). BORBÁS (1879) legközelebb a Kakukk-hegyről (Frank-hegy) és a Sváb-hegyről jelzi.

Spergula arvensis L. – Az Aggtelektől délre eső hagyományos művelésű kisparcellák ritka gyomja, amelyet az ún. Bába-határa közelében találtam. TÓTH listájában (1997), ill. a tavalyi cikkünkben (SOMLYAY – LÖKÖS 1999) nem szereplő, a területen előforduló (gyom) fajok közül megemlítem a következőket: *Anthemis arvensis* L., *Filago germanica* L., *Gnaphalium uliginosum* L., *Gypsophila muralis* L., *Lithospermum*

arvense L., *Melandrium album* (Mill.) Garcke, *Rorippa sylvestris* (L.) Bess., *Sagina procumbens* L., *Scleranthus annuus* L., *Sinapis arvensis* L., *Sonchus asper* (L.) Hill, *Stellaria media* (L.) Vill., *Trifolium arvense* L., *T. hybridum* L., *Valerianella locusta-t* (L.) Latterade, *Veronica serpyllifolia* L.

Anthericum liliago L. – Budai-hegység: Csiki-hegyek: a Csiki-hegy és a Huszonnégyökrös-hegy között sztyeppréten *Carduus hamulosus*-szal, *Ornithogalum comosum*-mal, *Serratula radiata*-val, stb. Régi gyűjtései (BP) az Út-hegyről (Papp, 1944) és a Rupp-hegyről (Jávorka–Csapody V., 1958) származnak. Boros 1944-es herbáriumi lapja („Csiki-hegyek”) valószínűleg Papp J. út-hegyi adatára vonatkozik, mert a gyűjtés szakosztályi kiránduláson történt [vö. Bot. Közlem. 41(3–5): 168.]. Előfordul még az Odvas-hegyen (vö. DOBOLYI et al. 1991), ahol magam is megtaláltam (1997). Budapest területén elég sok régi adata van, a Tündér-hegyen a 90-es évek elején láttam.

Ornithogalum pyramidalis L. – Jósvafő: Szelce-völgy, szőrványosan.

Ornithogalum comosum L. – Budai-hegység: Csiki-hegyek: Farkas-hegy, és lásd az *Anthericum liliago*-nál. Régi adatai (BP): Törökugrató (Jávorka, 1913), Huszonnégyökrös-hegy (Jávorka, 1936), Sorrento (pl. Kárpáti Z., 1943), Rupp-hegy (Kárpáti Z., 1948), Odvas-hegy (Szujskó-Lacza, 1987).

Polygonatum verticillatum (L.) All. – Tornai-karszt: Nagy-Vecsem-Bükk, ill. a tőle keletre fekvő karsztplató töbreiben szőrványosan. A „Vecsembükk”-ről már HULJÁK (1937) jelzi.

Epipactis purpurata Sm. (T) – A Szalonnai-hegység Bódvarákótól keletre eső területein, pl. a Mile-hegy gyertyános-bükkösein elég gyakori.

Orchis tridentata Scop. – Budapest: Ferenc-halom tisztásain. Az erdőben gyakori a *Laburnum anagyroides* Medic. (ültetett?, kivadult ?), érdekesség a *Cotinus coggygria* Scop. Másik adata: Zugliget, Hunyad-órom (90-es évek közepe).

Orchis ustulata L. – Tornai-karszt: Nagy-Nyilas, néhány tő.

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. – Tornai-karszt: Csizsár-nyilas, Császár-tisztás (mindenütt pár tő). JAKUCS (1954) csak a Verő-tetőről említi.

Carex elongata L. – Az aggteleki kavicsút, ill. a tőle délre eső, ÉNy–DK irányú patakok égerligeteinek jellemző növénye, tehát nem ragaszkodik a láphoz. Trizs melletti új adata némileg hasonló fajösszetételű (*Anemone nemorosa*-val, *Cardamine amara*-val, *Glyceria nemoralis*-szal) égeresben van, mint Szuha-főnél (vö. PENKSZA – SOMLYAY 1999), de egykori, ma már élő vízfolyás nélküli medrekben is tömeges lehet (pl. a Hollófészek-völgy északi szakaszán, vö. SOMLYAY – LÖKÖS 1999).

Carex disticha Huds. – A Jászfalu és Piliscsaba közötti réten (Hosszú-rét) (BP). A terület fő botanikai értékeit PENKSZA (1991, 1992) fedezte fel. Sajnos a rét legmélyebb (lápos) szakaszát 1999-re feltöltötték, így a *Sesleria caerulea* (L.) Ard. és az *Eriophorum latifolium* Hoppe termőhelye minden jel szerint megsemmisült. Megjegyzem, hogy a területen, akárcsak Kesztlőc közelében (BP), a *Carex paniculata*-nak nem zombékoló alakja (f. *simplex*) is előfordul. HEGEDŰS (1994) *C. disticha* adatát a Merzse-mocsárból megerősítem, akárcsak a *C. divisa* Huds. és a *C. secalina* Wahlbg. előfordulását (mind 1997, BP).

Carex pseudocyperus L. – Budapest: Merzse-mocsár, nádasban (1997, BP). BORBÁS (1879) és HEGEDŰS (1994) a főváros körzetéből nem jelzik, a Növénytar herbáriumában a Csepel-szigetről és a Rákosról (1 lap) található régi gyűjtések.

Carex brevicollis DC. – Tornai-karszt: Alsó-hegy, a Kőrte-zsomboly töbrétől keletre, gyertyános-tölgyesben, a sárga turistajelzés mentén igen erős populáció. Mint azt SZOLLÁT (1999) feltételezi, HULJÁK (1937) adata valószínűleg a *Lathyrus pisiformis* L. alsó-hegyi lelőhelyére, ill. annak környékére vonatkozik.

Carex melanostachya Willd. – A Szentendre melletti Kő-hegy alatt, a Püspökimajor közelében lévő magasságosban (1997). A környékről csupa régi adata van (BP). A legutolsó, amely e lelőhelyre (is) vonatkozhat, Kárpáti Zoltán gyűjtése (1936): „In pratis humidis montis Kőhegy”.

Festuca altissima All. – Tornai-karszt: Nagy-Vecsem-Bükk, Kőrte-zsomboly töbre, sziklaerdőben.

Glyceria declinata Bréb. – Szuha-fő: Szuha-völgy, a patakot kísérő égeres szélén, vizenyős területen, régi keréknyomban (BP). Második adat a térségből (vö. SOMLYAY – LÖKÖS 1999).

Glyceria nemoralis Uechtr. et Koern. – Trizs, égerligetben (BP).

Poa scabra Kitz. – Jósvafő: Nagy-oldal, az Oltárkő alatt erős állomány. A Nagy-oldalról JAKUCS (1955) mutatta ki, az adatot 1999-ben erősítettem meg (BP).

Agropyron pectinatum (M. B.) R. et Sch. – Budapest: Lágymányos, a Petőfi-híd közelében a villamosfordulónál, ruderalis helyen (90-es évek közepe). Legközelebb a Gellért-hegyen él.

Taeniatherum caput-medusae (L.) Nevski – Szentendre mellett régóta ismert. Általam észlelt lelőhelyei: Izbég, az ún. „szemétbányába” vezető út mentén (BP), továbbá szemben, a műút ill. a Bükkös-patak túlsó oldalán lévő (egykori?) katonai gyakorlótéren többfelé (1997). Utóbbi helyen – amely tulajdonképpen a Kis-Kő-hegy északkeleti lejtője – *Aira elegantissima* Schur, *Ventenata dubia* (Leers) Coss., *Xeranthemum cylindraceum* Sibth. et Sm., stb. társaságában él (mind BP). A gyakorlótéren, különösen a mélyedésekben

számos sziki növény tenyészik, pl. *Hordeum hystrix* Roth (BP), *Myosurus minimus* L., *Pholiurus pannonicus*, *Ranunculus lateriflorus* DC. (BP), *Trifolium* fajok, stb. (vö. BOROS 1953). A területről közölt *Hordeum marinum* Huds. jelenlétét – egyáltalán faji önállóságát – véleményem szerint további vizsgálatoknak kell tisztázniuk. A faj jelenlétének kérdését egyébként már SIMONKAI (1904) is felvetette. A medúzafü a *Carex melanostachya*-t rejtő magassásos melletti dombokon (Püspökimajor) is él *Allium rotundum* L., *Artemisia pontica* L., *Ornithogalum pyramidale*, *Tordylium maximum*, *Ventenata dubia*, *Xeranthemum cylindraceum*, stb. társaságában (1997).

Pholiurus pannonicus (Host) Trin. – lásd a *Taeniatherum caput-medusae*-nál. Új adat a Magyar-középhegységre nézve (1997, BP).

Koeleria javorkae Ujhelyi – Budapest: Merzse-mocsár (1997, BP). Bár SIMON (1992) és HEGEDÜS (1994) könyvében egyaránt szerepel ez az előfordulás, az adatot szükségesnek tartottam megerősíteni, mivel Hegedüs olyan helyekről is közli (Rupp-hegy, Ördög-orom), ahol a faj biztosan nem él, és a káposztásmegyeri adata is bizonytalan. Budapest területéről, a Rákosról 100 éves gyűjtéseket ismerünk (BP). A Soroksári Botanikus Kert rezervátumában stabil állománya él (Facsar ex verb.).

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki dr. Facsar Gézának, dr. Felföldy Lajosnak, Lökös Lászlónak, Penksza Károlynak és Szerdahelyi Tibornak, akik a terepi munkában segítségemre voltak. Az ANP Igazgatóságának a kutatási feltételek biztosításáért tartozom hálával.

Summary

Contributions to the flora of the Dunazug Mts, the Torna Karst and the adjacent areas

L. SOMLYAY

New or recently confirmed localities of about 110 rare or interesting species are presented from the agglomeration area of Budapest and the Hungarian part of the Tornense.

Coenosystematical observations regarding two species (*Amygdalus nana* L., *Carex elongata* L.) are also presented.

The most important data for the agglomeration area of Budapest are of those species with only a few known localities (*Alyssum saxatile* L., *Carex disticha* Huds., *C. pseudocyperus* L., *Conringia austriaca* (Jacq.) Sweet, *Daphne cneorum* L., *Dianthus collinus* W. et K., *Echium russicum* Gmel., *Lathyrus aphaca* L.). The botanically interesting region around Szentendre (with *Pholiurus pannonicus* (Host) Trin. new to the Hungarian Mountain Range) is also discussed.

In case of the Tornense some new localities for the next species should be emphasized: *Adoxa moschatellina* L., *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich., *Cardamine amara* L., *Conringia orientalis* (L.) Andr., *Glyceria declinata* Bréb., *Lunaria rediviva* L., *Nepeta pannonica* L. (very old record), *Ribes alpinum* L., *Viola elatior* Fr.

Irodalom

- BAGI I. (1992): Növényi növekedési formák és felhasználásuk lehetőségei a növényzet degradációjának kimutatásában. – A „Lippay János” tudományos ülészek előadásai és poszterei. KÉE, Budapest, pp. 174–177.
- BORBÁS V. (1879): Budapestnek és környékének növényzete. – M. Kir. Egy. Könyvnyomda, Budapest, 172 pp.
- BORHIDI A. (1995): Social behaviour types, the naturalness and relative ecological indicator values of the higher plants in the Hungarian Flora. – Acta Botanica Hungarica **39**(1–2): 97–181.
- BOROS Á. (1953): A Pilis hegység növényföldrajza. – Földr. Ért. **2**(3): 370–385.
- DOBOLYI K. (1996): A Csíki-hegyek (Budai TK) botanikai állapotfeltárása. – Kutatási jelentés, kézirat. Budapest, 127 pp.
- DOBOLYI K. – KOVÁTS D. – SZERDAHELYI T. – SZOLLÁT Gy. (1991): Vegetation studies on the rocky grasslands of Odvas Hill. – Annales Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung. **83**: 199–223.
- HEGEDÜS Á. (1994): Budapest jelenlegi virágos flórája. – Animula Kiadó, Budapest, 68 pp.
- HULJÁK J. (1937): Az *Erythronium dens canis* és néhány érdekesebb florisztikai adat a Magyar Középhegységből. – Bot. Közlem. **34**(1–2): 45–48.
- JAKUCS P. (1952): Új adatok a Tornai-karszt flórájához, tekintettel a xerotherm-elemekre. – Ann. Biol. Univ. Hung. **1**: 245–260.
- JAKUCS P. (1954): Florisztikai adatok a Tornai Karsztról. – Bot. Közlem. **45**(3–4): 255–257.
- JAKUCS P. (1955): Geobotanische Untersuchungen und die Karstaufforstung in Nordungarn. – Acta Botanica Acad. Sci. Hung. **2**(1–2): 89–131.

- KÁRPÁTI Z. (1948): Megjegyzések néhány berkenyéről. – Agrártud. Egy. Kert- és Szőlőgazdaságtud. Kar. Közlem. **12**: 119–159.
- KÁRPÁTI Z. (1954): Magyarország és a környező területek *Sorbus*-ai. – Doktori értekezés tézisei, Budapest, 7 pp.
- KUN A. (1994): Észrevételek és új adatok a Dunazug-hegyvidék növényzetéről. – Bot. Közlem. **81**(2): 177–181.
- KUN A. (1996): Kiegészítések és újabb adatok a magyar flóra és vegetáció ismeretéhez. – Kitaibelia **1**: 26–33.
- PENKSZA K. (1991): A checklist of vascular plants for two localities at Esztergom, Hungary. – Abstracta Botanica **15**: 63–65.
- PENKSZA K. (1992): Láprétfoltok Esztergom vidéke délkeleti részén. – Bot. Közlem. **79**(2): 145–162.
- PENKSZA K. (1995): Flora of the Fehér-szirt and its surroundings near Keszthely, Hungary. – Studia bot. hung. **26**: 49–63.
- PENKSZA K. (1999): A magyar pázsitfű flóra új természetes tagja a hajszál perje (*Poa stiriaca* Fritsch & Hayek ex Dörfner). – Kanitzia **7**: 51–58.
- PENKSZA K. – SOMLYAY L. (1999): A *Geum rivale* L. felfedezése Magyarországon. – Kitaibelia **4**(2): 273–275.
- SIMON T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. – Tankönyvkiadó, Budapest, 892 pp.
- SIMONKAI L. (1881): Kirándulásaim a Bihar- és az Iskola-hegységekben. – Természetrajzi Füzetek **5**(1): 43–56.
- SIMONKAI L. (1903): Újabb adatok Budapest növényzetének ismeretéhez. – Növ. Közlem. **2**(4): 169–170.
- SIMONKAI L. (1904): Pótlék Budapest és vidéke növényzetének ismertetéséhez. – Magy. Bot. Lapok **3**(3–5): 79–87.
- SOMLYAY L. (1993): A törpemandula társulási viszonyai a Csíki-hegységben. – Egyetemi szakdolgozat. KÉE, Budapest, 36 pp.
- SOMLYAY L. – LŐKÖS L. (1999): Florisztikai és taxonómiai kutatások a Tornense területén. – Kitaibelia **4**(1): 17–23.
- SZMORAD F. (1999): Adatok az Aggteleki-karszt és a Galyaság flórájához I. – Kitaibelia **4**(1): 77–82.
- SZMORAD F. (2000): Adatok az Aggteleki-karszt és a Galyaság flórájához II. – Kitaibelia **5**(1): .....
- SZOLLÁT Gy. (1999): A *Lathyrus pisiformis* L. egyik termőhelyi adatának megerősítése. – Kitaibelia **4**(2): 424.
- THAISZ L. (1910): Adatok Abauj-Torna vármegye flórájához. – Bot. Közlem. **9**(4–5): 222–230.
- TÓTH E. (1997): List of vascular plants of Aggtelek National Park and Biosphere Reserve (1997). – In: TÓTH E. – HORVÁTH R. (szerk.): Research in Aggtelek National Park and Biosphere Reserve, ANPI, Jósvalkó, pp.: 275–298.
- VOJTKÓ A. – SCHMOTZER A. – PIFKÓ D. – FARKAS T. (1998): A *Carex hartmannii* Cajander újabb előfordulása és más kiegészítések a Tornense flórájának és vegetációjának ismeretéhez. – Kitaibelia **3**(2): 235–241.